

MINISTER-PRESIDENT

‘Pats! Pats! Pats! Dit kabinet weet scherp wat het wil’

Minister-president **Mark Rutte (43)** wil een frisse start maken – en een vliegende. De vitrage in het Torentje liet hij verwijderen om naar buiten te kunnen kijken, met zijn ministers wil hij vóór eind januari overeenstemming hebben bereikt over hervormingen. ‘Ik wil geen premier zijn die de ministers moet opduwen.’

Eric Vrijsen Foto's Koos Breukel

De nieuwe minister-president heeft de vitrage voor de ramen van ‘zijn’ Torentje laten verwijderen. Hij wil naar buiten kijken. ‘Dit was ooit de werkplek van Johan Rudolf Thorbecke. Ik heb hier een portret van hem aan de wand. Hij zwaaide elke ochtend even naar Willem Groen van Prinsterer, die woonde in het pand waar nu het kabinet van de Koningin zit.’

Voor de historicus Mark Rutte is het puur genieten. Maar hoe is het voor de politicus die Nederland snel wil hervormen? Als hij de auto's op de Lange Vijverberg wegdenkt, kijkt hij uit op het Nederland van twee eeuwen geleden. Knus en gezapig. ‘Nou ja,’ zegt de premier. ‘Ik kan even naar buiten lopen en de andere kant op turen. Dan zie ik enorme flatgebouwen. Maar daarin zitten helaas geen hypermoderne bedrijven. Daar huizen duizenden ambtenaren.’

Hij wil vaart maken. Zijn kabinet ontving eerst heftige kritiek wegens de gedoogsteun van Geert Wilders' PVV. Maar Rutte en zijn bewindslieden gingen gewoon aan het werk en de stemming sloeg om. Rutte is ook té enthousiast om zich aangevallen te voelen.

Het strengere immigratiebeleid werd weggehoond omdat het zou afstuiten op Europese richtlijnen. De premier ging naar Berlijn en Parijs. ‘Bij bondskanselier Angela Merkel en bij president Nicolas Sarkozy bemerkte ik een gemeenschappelijke oriëntatie. Ik krijg dus signalen dat we die EU-richtlijnen kunnen veranderen. Ik drukte twee keer op een knop en er kwam goede muziek uit.’

ELSEVIER Voelt u zich zo als nieuwe regeringsleider? U drukt op knoppen en wordt aangenaam verrast? Het lijkt wel *Sjakie en de Chocoladefabriek*.

Mark Rutte: ‘Nee, nee! Ik zeg het alleen luchtig omdat er zoveel zure kritiek was op ons zogenaamd onmogelijke voornemen om de immigratie van kanslozen te stoppen. Maar

Duitsland en Frankrijk denken ook in die richting. Er zijn accentverschillen, maar ze worstelen met dezelfde problemen als wij. Deze zomer hoorde je ook steeds dat ik in het buitenland continu zou worden aangesproken op de politieke samenwerking met Wilders. Totaal niet! Totaal niet! Voor alle landen geldt dat hier een normaal kabinet zit, waarmee je goede, zakelijke contacten onderhoudt.’

ELSEVIER Wordt het land Wilders-moe?

Rutte: ‘Durf ik niet te zeggen. Ik ben geen politiek commentator. Ik ken Geert Wilders wel als iemand die uitstekend in het nieuws weet te blijven. Hij is een formidabel politicus. Zijn PVV is natuurlijk geen klassieke volkspartij. Vandaar dat hij ook bezorgdheid wekt. Ik kan dat begrijpen. Maar tijdens de kabinetsformatie had ik steeds het gevoel dat als we aan de gang gaan, zou blijken dat hij staat voor zijn handtekening.’

‘De eerste vijftig dagen zijn ook heel plezierig verlopen. Hij is zéér betrouwbaar, ook als het gaat om de dingen die minder leuk zijn voor de PVV. Ik voel me als premier daarom ook speciaal verantwoordelijk om de afspraken na te komen die we met Wilders maakten over veiligheid, immigratie en ouderenzorg. De PVV is onze partner. Ik let op de stabiliteit van de samenwerking.’

Ruttes ‘focuspunten’ zijn de overheidsfinanciën op orde brengen, de Nederlandse economie sterker uit de crisis laten komen, veiligheid, en een kleine, krachtige overheid. Hij heeft ze gedelegeerd aan de vakministers zonder er een persoonlijke geurvlag op te zetten. Hij houdt zich aan de managementfilosofie uit zijn tijd in het bedrijfsleven.

‘Eerst een punt aan de horizon: waar willen we over vier jaar staan? Dan een goed team. En ten slotte de cultuur waarin de teamleden hun doelen bereiken. Ik stuur aan de voorkant. Vóór eind januari heb ik complete overeenstemming met de ministers over de vormgeving van de belangrijkste hervormingen. Dat is een betere methode dan ministers

eerst wetsontwerpen laten tikken en daarna taaie compromissen inbouwen. Ik wil geen premier zijn die de ministers moet opduwen. Ik wil ze vanaf het begin vlottrekken. Ontstaat later ergens vertraging, dan zal ik mijn hoofdaanemers bijeen roepen.’

ELSEVIER Dan zegt u: ‘Zal ik eens even met je meedenken?’

Rutte: ‘Nee, dat was de standaardzin van Ruud Lubbers. Ik zal zeggen: “Ik ga je helpen, want we zijn het eens over de richting.” Samen één visie. Dat is mijn leiderschap. De hele dag corrigeren “Nee, nee, u moet ergens anders heen”, dat werkt niet. We worden het *up front* in het kabinet eens over alle hervormingen.’

ELSEVIER Als VVD-leider had u een groot uithoudingsvermogen. De partij stond jaren slecht in de peilingen en aan uw aantrekkingskracht werd getwijfeld. Uiteindelijk boekte u 9 juni een verkiezingsoverwinning. Krijgt u als premier ook zoveel tijd u te bewijzen of moet u meteen successen behalen?

Rutte: ‘Ik heb nu een totaal andere rol. We moeten op korte termijn piketpalen slaan. Ook daarom hanteren we vanaf dag 1 een cultuur van aanpakken. Geen beleidsnotities met verhullende, onbegrijpelijke zinnen. Iedere minister gaat in de Kamer staan en zegt heel kort wat hij gaat doen. Pats! Pats! Pats! Je moet lef hebben. Dit is een kabinet dat scherp weet wat het wil.’

ELSEVIER De marathon begint met een sprint?

Rutte: ‘Dat is precies wat we doen. We maken een vliegende start, bijvoorbeeld met Ivo Opstelten, die de bonnenquota van de politie afschafte. Ik wist niet welke snelle resultaten wij zouden boeken. Het was allemaal niet precies uitgestippeld, maar het was géén complete verrassing voor me. Vanwege het soort mensen dat wij aan boord hebben. Dit zijn geen types die dingen lang laten liggen.’

ELSEVIER Uw economisch beleid concentreert zich op innovatie. In Europa valt op dat

vooral landen met een industriële traditie na de crisis snel oprabbelen. Ook in Nederland doen industriële regio's het weer goed. Richt het kabinet zijn pijlen op de maakindustrie?

Rutte: 'Het is aan het vrije spel der maatschappelijke krachten om te kiezen tussen maakindustrie of commerciële dienstverlening. De politiek moet daarin geen keuze maken. De overheid kan slechts voorwaarden scheppen met lage belastingen, goed onderwijs en weinig regels. De staat moet zijn financiën op orde hebben, zodat de staatschuld geen waarde wegvreet. De overheid moet wel de stuwkracht zijn voor de innovatie. Nederlandse bedrijven investeren behoorlijk in research. De universiteiten en overheidsinstellingen geven er ook veel aan uit. Maar de private en de publieke inspanning werken niet samen. Wij willen daarin verbetering brengen, bijvoorbeeld door de overheid te laten optreden als eerste koper van nieuwe producten. We moeten de researchinspanningen van bedrijfsleven en overheid aan elkaar koppelen. Dan is de innovatie maximaal.'

ELSEVIER Waarom kreeg u het in de formatie niet voor elkaar om, naast het ministerie van Landbouw, ook de drie Technische Universiteiten onder het ministerie van Economische Zaken en Innovatie te plaatsen?

Rutte: 'Dat is een beheerkwestie. Wezenlijk is dat de hele kenniskolom ten dienste staat van alle bedrijven. Zoals een keuterboertje in Drenthe nu al een beroep kan doen op de Landbouwuniversiteit of de Hogere Agrarische School, moeten alle bedrijven kunnen aankloppen bij de kenniscentra. Het gaat niet alleen om het hoger onderwijs, maar ook om de expertise op middelbaar niveau.'

'Er gaat nu een delegatie naar Zwitserland om te kijken hoe ze daar stagiairs inzetten. Daar vinden jongeren het fantastisch om een overall te dragen, want dan ben je vakman of vakvrouw. In Nederland wil iedereen in pak achter een bureau zitten. Zeker ook de allochtone jongeren. Die willen een pak en een das. En dan op een kantoor aan boekhouden gaan zitten doen. Zwitserland echter, krikt het aanzien van de *blue collar*-functies op. Dat moeten wij hier ook bereiken.'

ELSEVIER U spreekt gloedvol over innovatie en economische dynamiek, maar buiten woedt de eurocrisis. Vallen uw aansporingen niet weg als goedkope peptalk?

Rutte: 'Dat gevoel leeft misschien bij de mensen in het land. Oei, oei! Hoe loopt het af met de euro? Natuurlijk, niemand zit op een eurocrisis te wachten. Maar dat ontslaat het kabinet niet van de plicht aan de slag te gaan voor Nederland. Nederland heeft potentie en alle reden om optimistisch te zijn. Er zit veerkracht in onze samenleving. Van de bezorgdheid over de euro merk ik weinig als ik met ondernemers spreek. Die mensen willen gewoon geld verdienen en zeggen: "Mark, regel verdorie dat belemmeringen worden weggenomen." Daarom werken we aan een kleinere overheid en minder

regels! Vanaf 1 januari begint de inspectievakantie voor bedrijven die goed bekendstaan. Toen ik bij Unilever werkte, ergerde ik me altijd dood. Bij ons was de koffie warm en af en toe een tl-balk stuk. En ja hoor, daar had je de Arbeidsinspectie weer. Goede morgen, komt u binnen. Wilt u een plakje cake? Aan de overkant van de straat was een bedrijf met een valse hond voor de deur. Daar kwamen ze niet. Als je vroeg of ze ook aan de overzijde inspecteerden, mompelden ze: "Andere afdeling."

ELSEVIER U adviseert ondernemers dus een valse hond voor de deur te leggen?

Rutte: 'Nee, nee. Wij organiseren het anders. De inspectie moet juist bij de dubieuze bedrijven naar binnen. Daarom krijgen betrouwbare ondernemingen een inspectievakantie. De administratieve lasten dalen volgend jaar met 10 procent en in latere jaren telkens met 5 procent. De overheid wordt veel lichter. Omdat wij de betutteling achterwege laten. Mensen moeten in vrijheid kunnen leven. Heb je een café zonder personeel, dan zeggen we: "Rook lekker als je dat wilt." In het woud van regelgeving kappen we dor hout, maar ook betekenisvolle bepalingen.'

'Het Regeerakkoord noemt bewust geen streefgetal voor af te vloeien ambtenaren. Want dan zouden de ministeries ambtenaren vervangen door consultants. Dat zagen we de afgelopen jaren gebeuren. Wij schrappen minstens 6 procent van het budget en soms nog veel meer, waardoor bij uitkeringsinstantie UWV en bij de Belastingdienst vele duizend functies verdwijnen. Als nu in de ministerraad een van de collega's zegt dat hij een consultant inhuurt, houden we hem even onder water. Heel soms blijkt de consultant nodig, maar vaak kun je net zo goed de rijks-trainees inschakelen. Of een ander departement vragen eens met een frisse blik de zaken door te nemen. Het logo van zo'n consultant kun je prima missen.'

ELSEVIER De Belastingdienst kan verder afslanken als u een vlaktaks invoert: een voor iedereen gelijke inkomstenbelasting.

Rutte: 'Ja, dat zou het mooiste zijn. Een vlaktaks, daar hebben VVD en CDA al heel lang mee geflirt. Probleem is dat zo'n vlaktaks de inkomensverschillen tussen rijk en arm enorm zal vergroten. Da's lastig wanneer je wegens de bezuinigingen toch al pijnlijke maatregelen treft. Om de inkomenseffecten te dempen, zou je eindeloos Toeslagen moeten uitdelen. En dan wordt het toch weer heel ingewikkeld. VVD en CDA hebben min of meer onuitsproken vastgesteld dat de vlaktaks een brug te ver is. Althans op korte termijn. Maar het denken staat niet stil en op den duur kan de vlaktaks er komen.'

ELSEVIER Tijdens de formatie kreeg u van Wilders niet de mogelijkheid om de arbeidsmarkt een impuls te geven via flexibilisering van het ontslagrecht en de WW. Is dat het steentje in uw schoen?

Rutte: 'De combinatie met CDA en PVV maakte de meeste hervormingen mogelijk. In andere coalities zouden we minder kunnen doen. Dus we gaan aan de slag met het Regeerakkoord, al had ik het ontslagrecht en de WW graag aangepakt. Maar het steentje in mijn schoen? Nee, dat niet. Heel veel andere dingen doen we wel, bijvoorbeeld in het onderwijs en de zorg. Bovendien moet ik een compliment maken aan mijn voorganger. Jan Peter Balkenende heeft in zijn eerste drie kabinetten veel hervormingen doorgevoerd. In zijn vierde kabinet, met PvdA en Christen-Unie, liep dat ook nog door. Daardoor is Nederland verder met hervormingen dan welk ander Europees land ook.'

ELSEVIER Misschien is de economie zo flexibel door de versterkte arbeidswetgeving? Jonge werknemers krijgen zelden een vast contract, terwijl de rechten van ingedutte vijftigplussers in beton zijn gegoten. Is dit eigenlijk wel fair?

Rutte: 'Tja, de solidariteit tussen de generaties. Ik ben daar niet zo somber over. Ook de ouderen krijgen te maken met de pijnlijke gevolgen van de crisis. De pensioenfondsen hebben het zwaar, en dat raakt de ouderen in hun koopkracht. Alle leeftijdsgroepen en alle inkomensgroepen merken de crisis en de bezuinigingen. Dat is mijn boodschap: we kunnen sterker uit de crisis komen, maar we zullen er allemaal iets van merken. Dat is het eerlijke verhaal. Ik geloof dus niet dat jongeren er meer van merken dan ouderen. De koopkrachteffecten zijn ook evenwichtig.'

ELSEVIER Eerder viel u CDA-premier Balkenende aan omdat er een 'deken van negativiteit' over Nederland lag. Heeft u die al kunnen wegtrekken?

Rutte: 'Ik wil het niet claimen. Ik kan ook niet zeggen dat er sinds de start van dit kabinet een complete ommezwaai is in de atmosfeer. Maar ik merk bij mensen wel een houding van: laat maar eens komen. Zelfs mensen die op de PvdA hebben gestemd, zijn benieuwd. Ik merk heel veel welwillendheid. Mensen zeggen: "Hé, er gebeurt wat." Dit kabinet krijgt een waanzinnige kans. We moeten die plotselinge energiestoot benutten. We moeten stevig en ontspannen zijn. Helder uitleggen welke maatregelen wij nemen. Luisteren naar critici en overlegpartners, maar nooit in de permanente luisterstand vervallen.'

ELSEVIER In maart zijn de Statenverkiezingen. Wordt dat een vertrouwensvotum?

Rutte: 'Laat ik geen grote woorden gebruiken, want het is gewoon heel plat. Wij hebben een meerderheid in de Eerste Kamer nodig en via de Provinciale Staten moeten we die zien te bereiken. Mijn boodschap aan de kiezer is dus: help ons aan die meerderheid. Pei-

Elsevier 16-12-2010

lingen maken duidelijk dat veel mensen dit kabinet zien zitten. Dus ik denk dat het gaat lukken. Verder hoef ik daar geen mooi verhaal over te houden. In de campagne zal ik zichtbaar zijn als het boegbeeld van dit kabinet en deze politieke samenwerking.'

ELSEVIER In de tussentijdse gemeenteraads-

verkiezingen liet u zich al zien in Oss. De VVD ging meteen van drie naar zes zetels.

Rutte: 'De betekenis van die herindelingsverkiezingen is vooral lokaal. Ik was inderdaad in Oss en in Bodegraven. Dat was ook vooral een bedankje aan de partij. De VVD heeft enorm hard gewerkt. Ik ben nu in de eerste

plaats minister-president en in de tweede plaats partijman. Als premier roep ik iedereen op naar de stembus te gaan. Maakt niet uit welke partij u stemt.' Breed lachend: 'Als het maar op CDA, PVV of VVD is.' ■